

Stalklama: Israrlı Takip Davranış Tipolojileri

Nesrin Duman*, Hürmüs İrem Öcalan** ve Rüya Uysal***

Özet: Stalklama diğer bir deyişle ısrarlı takip, bir kişinin diğer bir kişiye karşı ısrarlı, rahatsız edici ve korku-endişe uyandırıcı davranışlarda bulunmasını tarif eder. Tanımlamalar ülkeden ülkeye, eyaletten eyalete değişebildiği gibi; hukuksal ve klinik alanlarda da farklılaşabilmektedir. Israrlı takip herhangi bir karmaşık insan davranışı gibi, çeşitli zihinsel durumların bir sonucu olarak ortaya çıkabilmektedir. Stalklama, mağdur kişide huzursuzluk yaratması ve güvenlik endişesi oluşturmasıyla yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Stalklamada, sadece ısrarlı takipçinin niyetleri ve davranışları değil, aynı zamanda eylemlerin mağdur tarafından nasıl deneyimlendiği ve ifade edildiği de önemlidir. Bu hususlardaki karmaşıklıklar, faydalı bir ısrarlı takip sınıflandırmasının oluşturulmasını da zorlaştırmaktadır. Bu çalışmada, literatürde yer alan ısrarlı takip tipolojileri üç ana başlık altında ele alınacaktır. Bu başlıklar psikiyatrik teşhislere bağlı stalklama tipolojisi, stalklama tipolojileri ve mağdur ilişkisi ile Psikiyatride İlerleme Grubu (PIG) aısından tipolojilerdir. Bu üç başlıkta yer alan ısrarlı takipçi türleri, mağdur ile saldırgan arasındaki ilişki biçimleri ve takipçinin motivasyonu gibi temalar tarihe geçmiş bazı örnek vakalarla açıklanacaktır.

Anahtar sözcükler: stalklama, ısrarlı takip, tipoloji, motivasyon, vakalar.

* Doç. Dr., Psikoloji Bölümü, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, nesrinduman@windowslive.com, ORCID:0000-0002-2751-8315

** Psikoloji Bölümü, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, e-mail: ocalanhi20@29mayis.edu.tr, ORCID:0000-0002-0780-8649

*** Psikoloji Bölümü, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, e-mail: uysalrui@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1745-6226

Stalking: Obsessional Following Behavior Typologies

Nesrin Duman, Hürmüs İrem Öçalan ve Rüya Uysal

Abstract: Stalking, or, in other words, obsessional following, describes when one person engages in persistent, disturbing, and fear-anxious behavior towards another person. Definitions may vary from country to country and from state to state; they can also differ in legal and clinical fields. Obsessional following, like any complex human behavior, can occur as a result of various mental states. Stalking negatively affects the quality of life by creating uneasiness in the victim and creating security concerns. In stalking, not only the intentions and behaviors of the stalker are important, but also how the actions are experienced and expressed by the victim. The entanglement in these matters also complicates the creation of a useful stalking classification. In this study, stalking typologies in the literature will be discussed under three main headings. These titles are stalking typologies related to psychiatric diagnoses, stalking typologies and victim relationships, and typologies for the Group for the Advancement of Psychiatry (GAP). The themes such as the types of obsessional followers, the relationship between the victim and the stalker, and the motivation of the stalker in these three titles will be explained with some historical cases.

Key Words: stalking, obsessional following, typology, motivation, cases.

Giriş

Stalklama, ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya eyaletinde 1990 yılında Kaliforniya Ceza Kanunu'nun 646.9 bölümünde suç olarak tanımlanmıştır. Zaman içerisinde, Kaliforniya'dan sonra Amerika'nın diğer eyaletleri ve daha sonrasında diğer ülkeler ceza kanunlarında ısrarlı takip suçu hüküm altına alınmıştır. 1990 yılından önce ısrarlı takip davranışının kavramsallaştırılması, anlaşılması veya ele alınması konusunda çok az araştırma yapılmıştır. Ancak bu yıl itibarıyla ve özellikle sonrasındaki on yılda ısrarlı takip konusuyla ilgili akademik literatürde bir patlama yaşanmıştır (Spitzberg, 2002).

İsrarlı takip, hedeflenenlerde korku veya sıkıntıya neden olan, tekrarlanan ve istenmeyen müdahaleci davranış modelini ifade eder (McEwans, 2021). Stalklama suçunun tanımı ülkelerde ve eyaletlerde birebir aynı olmasa da tanımlamalardaki **korku, tehdit ve ısrarlı takip** öğeleri ortaktır. Amerika'da yılda yaklaşık altı milyon Amerikalının stalklama mağduru olduğu rapor edilmektedir (Turner, 2020, s. iv). Türkiye'ye bakıldığında, 12/05/2022 tarih ve 31848 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanan Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile stalklama diğer bir deyişle *ısrarlı* takip, suç olarak tanımlanmıştır (Duman, Öçalın ve Çoban, 2023). Stalklama suçu, Türk Ceza Kanunu (TCK)'nin kişilere karşı suçlar bölümünün hürriyete karşı suçlar kısmında 123/A maddesinde yer almıştır. TCK'nin 123/A maddesinde yapılan düzenleme şu şekildedir:

MADDE 123/A- (1) İsrarlı bir şekilde; fiziken takip etmek ya da haberleşme ve iletişim araçlarını, bilişim sistemlerini veya üçüncü kişileri kullanarak temas kurmaya çalışmak suretiyle bir kimse üzerinde ciddi bir huzursuzluk oluşmasına ya da kendisinin veya yakınlarından birinin güvenliğinden endişe duymasına neden olan faile altı aydan iki yıla kadar hapis cezası verilir.

Türk Ceza Kanunu'nda yapılan tanımlama incelendiğinde suçun oluşması için ¹ısrarlı bir şekilde yapılan eylemler ²örüntüsünün kişide ³huzursuzluk yaratması ve ³güvenlik endişesi oluşturması gerekmektedir. Bu unsurlar ısrarlı takip literatüründe çeşitli yazarlar tarafından ifade edilmiş ortak unsurlardandır. Bu araştırmada mağdur kişi üzerinde bu eylemler dizisini gerçekleştiren ve huzursuzluk ve güvenlik endişesi yaratan saldırgan profilleri incelemeye alınmıştır. İsrarlı takip faillerinin literatürde geçen tipolojileri tarihe geçmiş bazı vakalarla örneklendirilerek açıklanmıştır.

İsrarlı takip tipolojileri

Stalklama, herhangi bir karmaşık insan davranışı gibi, çeşitli zihinsel durumların bir sonucu olabilmektedir (Mullen, Pathé, Purcell ve Stuart, 1999). Stalklamanın hem bir kavram hem de bir suç olarak tanımlama sorunlarını karmaşıklaştıran

şey, mağdurun taciz edildiği ve korkutulma algısıdır. Yani stalklamada sadece failin niyetleri ve davranışları değil, aynı zamanda eylemlerin kurban tarafından nasıl deneyimlendiği ve ifade edildiği de önemlidir (Mullen vd., 1999). Bu karmaşıklıklar, faydalı bir sınıflandırmanın oluşturulmasını zorlaştırmıştır. Zona ve arkadaşları (1993) erotromanikler (*erotomaniac*), aşk takıntılılar (*love obsessional*) ve basit takıntılılar (*simple obsessional*) olmak üzere üç farklı ısrarlı takipçi grubu öne sürmüşlerdir. Harmon, Rosner ve Owens (1995) iki eksen kullanarak bir sınıflandırma sistemi geliştirmişlerdir. Birinci eksen, bağın doğasını sevgi/âşk (*affectionate/amorous*) veya zulmedici/öfkeli (*persecutory/angry*) olarak tanımlarken; ikinci eksen önceki ilişkiyi tanımlamaktadır. Wright ve arkadaşları (1996) domestik (sanrılı *delusional* ve sanrısız *non-delusional*) ve domestik olmayan (organize *organised* ve sanrılı *delusional*) takipçi ayırımı yapmışlardır (Wright vd, 1996'dan aktaran Canter ve Ioannou, 2004). Kienlen ve arkadaşları (1997) psikotik (*psychotic*) ve psikotik olmayan (*nonpsychotic*) takipçiler arasında basit bir ayırma giderken; de Becker (1997) dört kategoriden oluşan bir sınıflandırma sistemi önermiştir: bağlanma arayan (*attachment seeking*), kimlik arayan (*identity seeking*), reddetmeye dayalı (*rejection based*) ve sanrı temelli (*delusionally based*). Dunn (2002) yakın partnerlere odaklanan bir takipçi-mağdur sınıflandırması kullanmaktadır (Dunn, 2002'den aktaran Dietz, 2003, s.10). Literatür incelendiğinde daha pek çok tipolojinin olduğu görülmektedir. Mullen, Pathe ve Purcell (2009)'e göre literatürde yirmiden fazla ısrarlı takip tipolojisi vardır. Turner (2020)'a göre araştırmalarda en sık olarak psikiyatrik tanılarla ilişkili stalklama tipolojisi (*stalking typology related to psychiatric diagnoses*), stalklama tipolojisi ve mağdur ile ilişki (*stalking typology and relationship to victim*), motivasyonel ve ilişki tipolojisinin ikili ekseni (*the dual axis motivational and relationship typology*) ile karşılaşılmaktadır.

Bu çalışmada, en güncel olarak; psikiyatrik teşhislerle ilişkili stalklama tipolojisi (*stalking typology related to psychiatric diagnoses*), stalklama tipolojisi ve mağdur ile ilişki (*stalking typology and relationship to victim*), Psikiyatride İlerleme Grubu (PIG) açısından tipoloji (*typology for the Group for the Advancement of Psychiatry*) başlıkları altındaki tipolojiler incelenecektir (Bkz.Tablo 1).

Tablo 1. Stalklama tipolojileri

Psikiyatrik teşhislerle ilişkili stalklama tipolojisi	Stalklama tipolojisi ve mağdur ile ilişki		Psikiyatride İlerleme Grubu (PİG) açısından tipoloji	
	Mağdurla ilişkiye göre	Stalklama motivasyonuna göre	Davranışsal ya da motivasyonel eksen	İlişki eksenini
Basit takıntılılar <i>simple obsessional stalkers</i>			Reddedilen <i>rejected</i>	Önceki yakın ilişkiler
Aşk takıntılılar <i>love obsessional stalkers</i>	samimi <i>intimate</i>	aşk <i>love</i>	Yakınlık arayan <i>intimacy seeker</i>	Profesyonel bağlantılar
Erotramanikler <i>erotomaniac stalkers</i>	tanıdık <i>acquaintance</i>	intikam <i>revenge</i>	Beceriksiz <i>incompetent suitors</i>	İş ile ilişkili temaslar
	ilişki yok <i>no relationship</i>		Yırtıcı <i>predatory</i>	Tesadüfi tanışlıklar ve arkadaşlar
			Kinci <i>resentful</i>	Ünlü yabancılar

Psikiyatrik teşhisler ile ilişkili takip tipolojisi

Bu grupta takipçi profillerinin psikiyatrik tanıya sahip bireylerden oluştuğu görülmektedir. Stalklama tipolojilerinin gelişimi ile ilgili olarak Zona, Sharma ve Lane (1993) sanrısız bozukluk ve erotomani tanılarında yararlanarak saldırganları basit takıntılılar, aşk takıntılılar ve erotomanikler olmak üzere üç gruba ayırmaktadır.

Basit takıntılılar: Kişilik bozukluğu ve madde bağımlılığına sahip kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu saldırgan grubu en sık karşılaşılan ve en tehlikeli takipçi grubu olarak kabul edilmektedir. Ancak diğer gruplardaki takipçilere göre hikayelerinin gerçek olma ihtimalleri daha muhtemeldir (Meloy, 1998, s.76). Bu kategoride yer alan takipçi ve mağdur arasında önceden bir ilişki bulunmaktadır ve taraflar birbirleri hakkında bilgi sahibidirler. Bu tip stalklamada basit takıntılı ısrarlı takipçi genellikle bir erkektir. Bu kişinin eski partnerini ısrarlı bir şekilde takip etmesinin sebebi partneri tarafından “**reddedilmiş**” olmasıdır, çünkü kişi reddedilmek gibi durumları “**haksızlık**” olarak algılamaktadır. Bu tür ısrarlı takipçilerin temel motivasyonu, ya mağduru eski bir ilişkiye dönmeye zorlamak ya da mağduru yaşamını acı verici bir şekilde etkilemek amacıyla intikam almak olabilmektedir. Sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıklar gözetmeksizin, farklı insanlar basit takıntılı takipçi olarak ortaya çıkabilirler. Bu tür tacizciler zaman zaman şiddete eğilim gösterebilirler (Davis, 2001’den aktaran Gürgezoğlu, 2010, s.9).

Şekil 1. Basit takıntılı ısrarlı takipçiyne örnek, (Kaynak: “Her yerden engelli”, 2023).

Şekil 1’de sunulan ekran görüntüsünde eski sevgilinin ayrıldığı kız arkadaşına yaptığı banka havalelerinin açıklama kısmında yazdıkları görülmektedir. Bu örnekte basit takıntılı takipçi profiline uygun görülen saldırı ile mağdur arasında önceden yaşanmış bir ilişki vardır ve taraflar birbirleri hakkında bilgiye (örnekte görüldüğü gibi banka hesap -IBAN-bilgisi) sahiptirler. Mağdur tarafından iletişime geçmesi engellenen yani literatürdeki karşılığıyla “*reddedilen*” eski sevgili IBAN üzerinden küçük meblağlarda (on kuruş) para transferi yaparak ısrarlı takip davranışında bulunmaktadır. Gönderilen havalenin açıklama kısmında erkeğin öfkesini ifade ettiği görülmektedir.

Aşk takıntılılar: Doğaları gereği sanılara ve şizofreni gibi ciddi ruhsal bozukluklara sahip kişilerdir. Aşk saplantılı takipçiler, kendileriyle diğeri arasında bir ilişkinin var olduğuna ve bu aşkın kaçınılmaz olduğuna inanırlar. Delicesine aşık olma durumu yaygındır (Turner, 2020, s.19). Basit takıntılı saldırganların aksine çoğunlukla kurbanlarıyla aralarında hiçbir ilişki yoktur. Bu tip saldırganlar, takipçilerin ikinci geniş kategorisidir. Bu grup içindeki tacizciler, daha önce gördükleri veya karşılaştıkları kişilerden kurbanlarını seçerler, ancak bu kişiler ile yakın bir ilişki kurmamışlardır. İş yerinde tanıştıkları, aynı yerde çalıştıkları veya alışveriş sırasında rastladıkları kişilere ilgi duyabilirler; hatta sokakta saat sormak gibi basit bir etkileşim dahi onlar için ilişki hayalini oluşturabilir (akt. Gürgezoğlu, 2010, s.9; Davis, 2001). Mağdurlarının çoğunu medya veya internet yoluyla seçerler (akt. Gürgezoğlu, 2010, s.9; Zona vd., 1993), ve bu takipçilerin büyük bir kısmının teşhis edilebilir zihinsel bir bozukluğa sahip olduğu belirtilmiştir (akt. Gürgezoğlu, 2010, s.9; Nicastro, Cousins ve Spitzberg, 2000). Bu kişiler, herhangi bir eylemi, kafalarındaki hayali onaylayan işaretler olarak algılayabilirler.

Şekil 2. Tarasoff vakası (solda mağdur Tatiana Tarasoff, sağda fail Prosenjit Poddar),
(Kaynak: “Tarasoff vakası”, 2020).

Şekil 2’de literatüre Tarasoff davası (*Tarasoff v. Regents of the University of California*) olarak geçmiş olayın mağduru (solda) ve faili (sağda) görülmektedir. Tarasoff davası 1996 yılında Tatiana (Tanya) Tarasoff isimli bir üniversite öğrencisinin öldürülmesine dayanmaktadır. Tarasoff ile Poddar’ın hikayesi oldukça uzun ve çok sayıda ayrıntı içermektedir. Öykü kısaca şöyle özetlenebilir: Kalifornia Üniversitesi’nde öğrenim gören Tarasoff, halk dansları derslerinde Poddar ile tanışır (“Case study: Tatiana”, 2023). Poddar, Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley’de elektronik ve gemi inşaatı alanlarında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir (Winslade, 1981; Meloy, 1998, s. 258). Tarasoff, haftada bir olan halk dersleri vesilesiyle Poddar ile görüşür (Meloy, 1998, s.259) ve yeni yıl arifesinde bir partide Poddar’a yeni yıl öpücüğü (*New Year’s Eve kiss*) verir. Poddar bu öpücüğü ilişkilerindeki ciddiyetin bir sembolü olarak algılar. Bunu Tarasoff’a söylediğinde Tarasoff, Poddar’a yanıldığını ve diğer tüm erkeklerle kendisinden daha çok ilgilendiğini belirtir. Bu reddedilme Poddar’ın ciddi duygusal krizler yaşamasına neden olur; bu krizler sırasında Poddar içine kapanır, derslerini ihmal eder, sık sık yalnız kalır ve ağlar (“Case study: Tatiana”, 2023; Meloy, 1998, s.217). Üniversitenin rehberlik servisine de giderek psikolojik destek alır. Poddar, terapistiyle bir görüşmesinde Tarasoff’u Brezilya tatili (yaz tatili) dönüşünde öldüreceğini itiraf eder. Terapisti (psikolog) Dr. Moore, üstleri psikiyatrist Dr. Yandell ve Dr. Gold ile görüşür, kampüs polisini ve üniversiteyi bu konuda bilgilendirir ve uyarır. Psikiyatri bölüm şefi Dr. Powelson, konuyu inceledikten sonra Dr. Moore’un aşırı tepki verdiği sonucuna vararak; polise yapılan yazışmaların iade edilmesini talep eder ve Dr. Moore’a, “gizli bilginin ifşasına ve ifşanın yayılmasına yol açan tehditlere dair tüm refereansları silerek klinik kayıtlarını tahrif etmesi” talimatını verir (Meloy, 1998, s. 266). Bu sırada Poddar, kısa süreliğine gözaltına alınır, ancak mantıklı görüldüğü ve Tarasoff’tan uzak duracağına söz verdiği için serbest bırakılır (Meloy, 1998, s. 266). Psikoloğun üstü olan psikiyatrist Dr. Yandell’in

talimatıyla, Poddar'a yaptırımında bulunmak veya Tarasoff'u uyarmak için başka hiçbir adım atılmaz. Ekim ayı sonlarında Poddar, Tarasoff ile konuşmak için Tanya'nın evine gider. Ancak ne yazık ki Poddar gelişen olaylar neticesinde Tarasoff'u bıçaklayarak öldürür. Olay sonrasında aile üniversiteye dava açar. 1974 yılında görülen Tarasoff-California Üniversitesi Yönetimi davasında Kaliforniya Yüksek Mahkemesi önemli bir karar verir (Meloy, 1998, s. 268):

“Bir doktor veya psikoterapist, mesleki yetenek ve bilgisi çerçevesinde, bir hastanın tıbbi veya psikolojik durumundan kaynaklanan bir tehlikeyi önlemek için bir uyarının zorunlu olduğunu tespit ederse veya etmelidirse, bu durumda o uyarıyı verme yasal yükümlülüğünü üstlenmiş olur”.

Bu karar, terapistin sessizliklerini koruma hakkının, toplumun güvenliği ve bireylerin yaşamlarını koruma ihtiyacının önünde geldiğini vurgulamıştır. Tarasoff vakası psikiyatristlerin, psikologların ve diğer akıl sağlığı uzmanlarının, hastası mağdura ciddi şekilde zarar verme niyetini ortaya çıkarması durumunda, potansiyel mağduru koruması yönünde olumlu görevini belirleyen *çığır açan* bir davadır (Meloy, 1998, s.31).

Erotomanikler: Erotromani, bireyin sosyal olarak daha yüksek konumda olan bir kişinin kendisine aşık olduğuna dair sanısal bir inanca sahip olduğu nadir bir hastalıktır (Cipriani, Logi ve Di Fiorino, 2012). Erotomanikler, aşk takıntılı saldırganlarla benzer olarak sanılara sahiptirler ve kurbanlarıyla aralarında genelde yakın bir ilişki bulunmaz. Ancak basit ve aşk takıntılı saldırganların aksine erotomanik saldırganların kurbanları genelde tanınmış isimlerdir. Zona ve meslektaşları (1993) bu gruptaki saldırganları tanımlamak için psikiyatri alanında kullanılan DSM el kitabından (*DSM, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*) faydalanmışlardır. DSM, Türkçe karşılığıyla Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabında erotomanik tip olarak adlandırılan bu tipte, bireyin kendisine duyulan tutkulu aşkın sanrılarına kapılma durumu söz konusudur; dolayısıyla temel motivasyon kurbanlarının kendileri ile aşk yaşadıkları sanrılarıdır. Bu bağlamda, takipçi ruhsal bir birliktelik arayışındadır; harekete geçme nedeni ise cinsellik değildir (Davis, 2001'den aktaran Gürgezöglü, 2010, s.10). Cinsiyet bağlamında istatistikler incelendiğinde erotomanik bozukluğa sahip bireylerin genelde kadın oldukları görülmektedir (Zona vd., 1993).

Şekil 3. Mary Ray vakası (solda fail Margaret Mary Ray, sağda mağdur David Letterman),
(Kaynak: “Margaret Mary Ray”, 2020).

Şekil 3’te literatüre Margaret Mary Ray vakası (*Margaret Mary “Peggy” Ray case*) olarak geçmiş olayın faili Margaret Mary Ray (solda) ve mağduru David Letterman (sağda) görülmektedir. Vaka, 1980’lerin sonlarından 1990’ların başlarına kadar devam eden, Ray’in Amerikalı televizyon sunucusu Letterman hakkındaki hayali senaryolarına dayanmaktadır. Ray, Letterman’a karşı takıntılı bir hayranlık geliştirmiş, onunla aşk yaşadığı fantazisine kapılarak defalarca Letterman’ın evine girmiş, Porsche marka arabasını çalıp oğlunu da yanına alarak New York’a gitmiştir (“Margaret Mary”, 2020). Ray, yolda polis tarafından çevrildiğinde Letterman’ın eşi olduğunu ve yanındakinin de Letterman’ın oğlu olduğunu söylemiştir (“Margaret Mary”, 2020). Ray, pek çok kez Letterman’ın evinin girişine kurabiyeler ve boş viski şişeleri bırakmış, yol güzergahına bir meditasyon kitabı koymuş, Letterman’ı telefonla arama ve mektup bombardımanına tutmuş, bir keresinde de Ray, Letterman’ın evinin tenis kortunda uyurken polis tarafından bulunmuştur. Ray, emekli astronot olan Story Musgrave’i de kısa bir süre takıntı haline getirmiştir (“Letterman stalker Margaret”, 2023).

Şekil 4. Jodie Foster John Hinckley vakası (ortada fail John Hinckley, solda mağdur Jodie Foster, sağda mağdur Ronald Reagan), (Kaynak: “Jodie Foster”, 2021).

Şekil 4’te literatüre Jodie Foster John Hinckley vakası (*Jodie Foster John Hinckley case*) olarak geçmiş olayın faili John Hinckley (ortada) ve mağdurları Başkan Ronald Reagan (sağda) aktrist Jodie Foster (solda) görülmektedir. Vaka, 1981 yılında Hinckley’in aktrist Foster’ın dikkatini çekmek için o dönemin Amerika Başkanı Ronald Reagan’ı öldürmeye çalışmasına dayanmaktadır. Hinckley’nin “Taxi Driver” filmi izledikten sonra filmde rol alan Foster’a takıntı geliştirir. Aslında Hinckley’in takıntısı Foster’ın canlandırdığı fahişe karakterinedir. Hinckley ünlü aktörü etkilemek için ABD başkanı Ronald Reagan’a 30 Mart 1981’de suikast girişiminde bulunur (Meloy, 1998, s. 98-113). Hinckley’in Amerikan başkanına karşı böyle bir eylemde bulunması o dönemde oldukça sansasyon yaratmıştır.

Stalklama tipolojisi ve mağdur ile ilişki

Bu başlıkta ısrarlı takipçilerin kurbanlarıyla olan ilişkilerine veya takip etme motivasyonlarına göre sınıflandırma yapılmaktadır. Harmon, Rosner ve Owens (1998) ısrarlı takibi motivasyon ve ilişki perspektifinden kavramsallaştırmıştır (Turner, 2020, s. 20). Yukarıda sunulan örnek vakalarda ısrarlı takipçilerin motivasyonları anlaşılabilir gibi; mağdurla ilişki düzeyleri de görülebilmektedir. Bu nedenle bu başlık altında örnek vaka sunumu minimumda tutulmuştur.

Mağdurla ilişki biçimine göre

Pek çok araştırmacı için saldırganın mağdurla olan ilişkisi merak edilen bir konu olmuştur. Mağdurla ilişkiye göre ısrarlı takipçiler mağdur ile samimiyeti

olan, tanıdık bir kişi olabileceği gibi; mağdurla hiçbir ilişkisi olmayan biri de olabilmektedir. Harmon, Rosner ve Owens (1998) yaptıkları araştırmada esas olarak taciz suçlamalarından hüküm giymiş 175 suçlunun kayıtlarını inceleyerek; suçluları mağdurla önceki ilişkilerine ve takip etme amaçlarına göre sınıflandırdılar. Mağdurla ilişki tipolojisi samimi (*intimacy*), tanıdık (*acquintace*) ve ilişkisi yok (*no relationship*) olmak üzerine üç gruba ayrılarak incelenmiştir. Bu üç grup arasında en yaygın (ortalama %50'dir) ve yıkıcı olan grup; samimi veya tanıdık olan saldırgan grubudur (Duman, Öçalın ve Çoban, 2023).

Stalklama motivasyonuna göre

Rosenfeld (2000) ısrarlı takipçinin temel iki motivasyon kaynağı olduğunu ileri sürdüğü bir gruplama sunmuştur. Buna göre saldırgan davranışını iki motivasyona göre dizayn etmektedir: aşk (*love*) ve intikam (*revenge*). Harmon ve diğerleri (1995) suç işleyen kişi ile mağdur arasındaki bağın doğasını ele alarak ilgili bir sürece dikkat çekerler. Nesnenin amansız nedenlerle kovalandığı, sevgi duygusuyla yönlendirilen, sevgi/aşk dolu bir bağlamı tanımlarlar (Canter ve Ioannou, 2004). Mullen ve diğerleri (1999), “reddedilmiş takipçi” kategorisindeki kişilerin hem barışma hem de intikam için karmaşık bir yöntemler dizisi sergilediklerini bildiriyorlar. Bu kategoride mağdur ve suç işleyen arasındaki bağ ya eski yakın ilişkiye dayanır ya da bu kişiler tanıdıklardır. İntikam motivasyonunda bir başka açıklama Geberth (1992)'ten gelmektedir. Geberth (1992) “Psikopatik Kişilikli Takipçi” olarak adlandırdığı kategorisinde; bu kişilerin mağdur üzerinde kontrol elde etmek amacıyla mülkü yok etme, anonim tehditlerde bulma ve çeşitli türlerde tacizde bulunma gibi davranışlar sergilediğini ifade etmiştir. Bu kişileri “*ya benimsin ya kara toprağın*” şeklindeki sapkın psikoloji motive etmektedir. Zona ve arkadaşları (1993) ise intikam arzusu ile hareket eden takipçileri, ilişkinin kötüye gittiği veya birey tarafından haksız muamele olarak algılanan durumlardan sonra, eski partnerlerini veya tanıdıklarını takip eden “basit takıntılı takipçiler” şeklinde tanımlamışlardır. Bu kategorideki takipçinin başlangıçta bir ilişkiyi sürdürme veya yeniden kurma isteğiyle motive olduğunu ve bu kontrol girişiminin başarısız olması durumunda mağdura karşı şiddetli bir saldırıyla sonuçlanabileceğini bildirirler (Canter ve Ioannou, 2004). Wright ve diğerleri (1996) inceledikleri 30 vakadan 12'sinde takipçinin, kendisini reddedilmiş olarak algıladığını, bu yüzden mağdura öfkeli olduğunu ve misillemede bulunduğunu bildirmişlerdir (Canter ve Ioannou, 2004).

Psikiyatride İlerleme Grubu açısından tipoloji

Psikiyatride İlerleme Grubu (PIG), II. Dünya Savaşı sırasında Amerikan askerlerine modern psikiyatrik bakım sağlamadaki başarılarından doğmuş bir organizasyondur. Savaş sırasında askerlere psikiyatrik bakım sağlamış bir grup psikiyatrist tarafından temelleri atılmıştır. Dr. William Menninger'ın liderliğinde 1947'de

Amerikan psikiyatrisindeki tabiri caizse “Jön Türkler” tarafından kurulmuştur. Bu Jön Türkler, sivil psikiyatrinin halinden memnuniyetsizlik duyan ve psikiyatrinin tıbbi uzmanlıklar arasında uygun bir yer edinmesini isteyen kişilerdir (“About GAP”, 2023). Israrlı takip araştırmalarında kullanılan en yaygın tipolojinin Mullen ve arkadaşları (1999) tarafından geliştirilen tipoloji olduğunu görülmektedir (Turner, 2020, s.21). Bu tipoloji aynı zamanda Psikiyatride İlerleme Grubu tarafından alanda standart olarak onaylanmıştır (Pinals, 2007’den aktaran Turner, 2020, s.21). Bu tipoloji iki ekseni kapsar. İlk eksen; davranışsal veya motivasyonel eksen (*motivational axis*) iken; ikinci eksen; ilişki eksen (*relationship axis*)’dir.

Davranışsal ve motivasyonel eksen

Mullen ve arkadaşları (1999) tarafından öne sürülen ilk eksenle ele alınan davranışsal türler; reddedilen takipçi, yakınlık arayan, beceriksiz takipçi, yırtıcı takipçi ve kinci takipçidir.

Reddedilen takipçi (Rejected Stalker): En büyük takipçi grubunu oluşturan reddedilen takipçilerinin öncelikli hedefleri barışmak, uzlaşmak olsa da daha sonra reddedilmenin intikamını almak ile uzlaşmakarasında kalabilirler (Mullen vd., 1999). Bununla birlikte, yüksek düzeyde kişilik bozuklukları ve madde bağımlılığı ile ilgili önemli sorunları vardır (Mullen, Pathe ve Purcell, 2009’dan aktaran Turner, 2020, s.22).

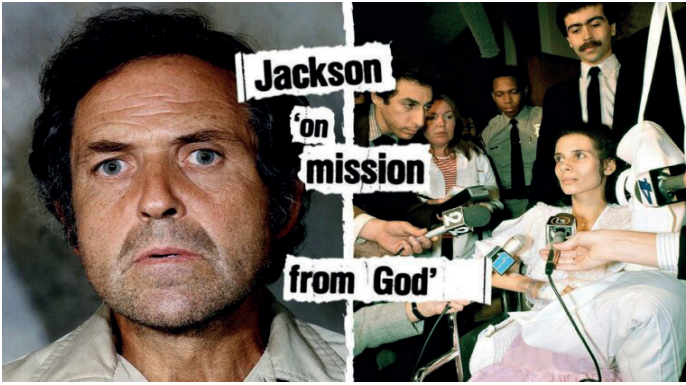
Kinci takipçi (Resentful Stalker): Kinci takipçinin motivasyonu, misilleme veya intikam arzusudur. Ancak, intikam reddedilmekten değil, algılanan bazı adaletsizliklerden de kaynaklanmaktadır. Amaçları kurbanlarını korkutmak ve üzmeğdir. Mağdur bir birey, bir şirket veya hatta sistem, örneğin bir devlet kurumu olabilir. Bu grupta psikopatoloji nispeten yüksektir. Madde bağımlılığı gibi paranoya da yaygındır (Mullen vd., 2009’dan aktaran Turner, 2020, s.22). Bu gruptaki saldırganlara uygulanan kişilik testinde yüksek oranda zayıf hayal kırıklığı toleransı ve öfke bastırma ile savunmasızlık ve inkâr olduğu ortaya çıkmıştır (MacKenzie vd., 2008). Ayrıca, 24 kinci takipçideki MMPI (*Minnesota Multiphasic Personality Inventory*) profil sonuçları, bu kişilerin yanlış anlaşıldıklarını ve kötü muamele gördüklerini göstermiştir (Mullen vd., 2009’dan aktaran Turner, 2020, s.22).

Yakınlık arayan takipçi (Intimacy Seekers): Bu kategoriye giren takipçiler arzu nesnesi ile bir ilişki kurmayı amaçlarlar. Mullen ve arkadaşlarının (1999) yapmış oldukları çalışmaya göre yakınlık arayan takipçilerin diğer takipçilere oranla daha fazla olduğu ve mağdurdan bir yanıt alamazlarsa ortalama 3 yıl devam etmektedir. Bulgular, belirli bir bireyle yakınlık için psikotik olarak güdümlü arzuları olanların kurbanlarına yaklaşma olasılıklarının daha yüksek olduğunu göstermektedir (Mullen vd., 2009’dan aktaran Turner, 2020, s.23).

Beceriksiz takipçi (Incompetent Suitors): Pek çok yönden yakınlık arayan takipçilere benzeseler de yakınlık arayan saldırganların motivasyonları aşk iken

beceriksiz takipçilerin motivasyonları mağdur ile çıkmaveya cinsel ilişkiye girmektedir. Ayrıca takip süreleri daha kısadır ancak yeni bir kurban seçip yeniden suç işleme olasılıkları fazladır (Mullen vd., 2009'dan aktaran Turner, 2020, s.23). Bu tür takipçilere beceriksiz denilmesinin sebebi de takip davranışlarının beceriksizce olması ve zeka seviyelerinin ve eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır (MacKenzie, 2006). Psikopatoloji ile ilgili olarak, beceriksiz takipçilerin düşük düzeyde psikotik bozuklukları vardır, ancak özellikle takıntılı ve narsistik tipler olmak üzere daha yüksek düzeyde kişilik bozuklukları vardır (Mullen vd., 2009'dan aktaran Turner, 2020, s.24).

Yırtıcı takipçi (Predatory Stalker): Mullen ve arkadaşları (2009)'nın son tipolojisi olan yırtıcı takipçi, en küçük ama potansiyel olarak en tehlikeli takipçi grubunu tanımlamaktadır. Bu grubun temel özellikleri arasında erkek olmak, birden fazla kurbanına sahip olmak (genellikle kadın) ve bilgi toplamak ve kısa takip süresi yer alır. Yırtıcı takipçiler, kurbanlarına yönelik bir saldırıyı izlemekten ve planlamaktan zevk alırlar. Saldırı genellikle cinsel niteliktedir. Kontrol ve güç duygusundan zevk alırlar (Mullen, Pathe ve Purcell, 2009'dan aktaran Turner, 2020, s.24). Bu tür bir taciz, seri tecavüz veya cinayet gibi daha ciddi bir örüntünün başlangıcı olabilir (Schlesinger, 2002). Parafililer bu grupta yaygındır (Mullen vd., 1999).

Şekil 5. Saldana vakası (solda Arthur Richard Jackson ve sağda Theresa Saldana), (Kaynak: “When death came”, 2022).

Şekil 5'te Saldana vakası (*Saldana's Case*) olarak literatürde yer edinmiş olan olayın faili Arthur R. Jackson (solda) ve mağduru Theresa Saldana (sağda) görülmektedir. Bu vaka yırtıcı takipçi türüne örnek olarak sunulabilir. Vaka, 1982 yılında Jackson'ın aktrist Saldana'yı öldürmeye çalışmasına dayanmaktadır. Saldana o dönemin çok ünlü Hollywood aktristidir. Jackson, Amerikan ordusuna katılmış ancak gizli servisin kendisine homoseksüel olması için zihin kontrolü uyguladığına inanması nedeniyle psikiyatri servisine sevk edilmiş, daha sonra da ordudan

ihraç edilmiş İskoç asıllı biridir (Meloy, 1998, s. 188). Jackson bundan sonra İskoçya'ya geri dönmüş uzun yıllar burada yaşamıştır. İskoçya'da bir gün evinde televizyonda "Raging Bull" filmi izlerken filmde küçük bir rolü olan Saldana'yı görür. Jackson, Saldana'nın geçmişte orduda CIA zihin kontrolü komplosuyla bağlantılı olduğuna ikna olur. Saldana'yı öldürmek ve böylece ABD hükümetini kendisini idam etmeye zorlamak için bir göreve başlaması gerektiğine karar verir (Meloy, 1998, s. 188). Bu görev bilinciyle Amerika'ya gider. Tuttuğu özel dedektif ile Saldana'nın yerini tespit eder. Saldana evinden çıkıp arabasına doğru yürürken takıntılı saldırgan çıkardığı bıçakla Saldana'ya saldırıp onu on yerinden bıçaklar (Meloy, 1998, s.26).

İlişki eksenini

Mullen ve arkadaşları (1999) tarafından öne sürülen ikinci eksen mağdurla olan ilişkiyi tanımlamaktadır. Bu eksen altında mağdur ile takipçi arasında altı farklı ilişki biçimi görülmektedir. Bu ilişki türleri; önceki yakın ilişkiler (*prior intimates*), profesyonel bağlantılar (*professional contacts*), iş ile ilişkili temaslar (*work-related contacts*), tesadüfi tanışıklıklar ve arkadaşlar (*casual acquaintances and friends*) ve ünlü yabancılar (*the famous strangers*) ile olabilmektedir. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki takip mağdurlarının %80'ine yakını takipçilerini tanımaktadır (Spitzberg & Cupach, 2007). Ayrıca, hedefteki mağdurun cinsiyetine bakılmaksızın, takipçilerin çoğunlukla erkek olduğu görülmektedir (Spitzberg, 2002; Tjaden & Thoennes, 1998). Kadınları hedef alan en büyük takipçi kategorisi yakın (erkek arkadaşlar, eski erkek arkadaşlar, kocalar ve eski kocalar dahil) partnerlerdir (Melton, 2000; Spitzberg ve Cupach, 2007). Amerika Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi 2014 yılı verilerine göre takip edilen kadın mağdurların tahminen %60,8'inin mevcut veya eski bir partner tarafından takip edildiği bildirilmiştir (Duman, Öçalın ve Yılmaz, 2023). Benzer şekilde, Amerika Ulusal Suç Mağduriyetleri Araştırması (*The National Crime Victimization Survey*), kurbanların %70'inin takipçisini belli bir düzeyde tanıdığını ve çoğunluğun onları eski bir yakın partner olarak tanımladığını göstermektedir (Catalano, 2012).

İlişki eksenini incelendiğinde; ısrarlı takip davranışının, ilişkinin sona ermesinden sonra ortaya çıkabileceği açıktır. Ancak bu davranış genellikle bilgi toplama, iddia edilen düşüncesizlikler nedeniyle eşle yüzleşme veya sözlü suçlamalar ve tehditlerle sınırlıdır (Mullen, Pathe ve Purcell, 2009). Eski sevgililerin olduğu ısrarlı takipçiler şiddete meylederler ve *şiddet düzeyi* genellikle diğer takipçi türlerinden daha yüksektir (Coleman, 1997; Harmon vd., 1998; Kohn vd., 2000; Mullen vd., 1999; Tjaden ve Thoennes, 2000). Rosenfeld (2004)'ın 1.155 takipçiyi kapsayan meta-analizinde ortaya çıkan sonuca göre; şiddetin en iyi belirleyicilerinden biri takipçi ile kurban arasındaki önceki yakın ilişkinin varlığıdır (Turner, 2020, s.29-30).

Sonuç

Stalklama veya ısrarlı takip, mağdurların yaşamları üzerinde dramatik olumsuz etkiler yaratmasıyla; giderek daha fazla önemli sosyal sorun olarak kabul görmektedir. İsrarlı takip, ruh sağlığı uzmanlarının dikkatini çekebilecek, potansiyel olarak suç teşkil eden davranışın ayırt edici bir biçimi olarak giderek daha fazla tanınmaktadır. 1990’lardan itibaren Ceza Adalet Sistemi, yasal amaçlar doğrultusunda *ısrarlı* takipçiyi tanımlamakla uğraşırken aynı zamanda ısrarlı takip davranışıyla karşılaşan klinisyenler de stalklama davranışına ilişkin yararlı sınıflandırmalar oluşturmaya çalışmaktadırlar. İsrarlı takibi sınıflandırma, hala “nispeten yeni” olmasına rağmen, ısrarlı takip davranışının türlerini ve nüanslarını ortaya çıkarmaya yönelik çok sayıda yayın mevcuttur. Stalklama literatürünün gözden geçirildiği *çalışmada görüldüğü üzere “ısrarlı takipçinin”* tek bir profili yoktur. İsrarlı takipçiler çok çeşitli davranışlar, motivasyonlar ve psikolojik özellikler sergilemektedirler. Takipçi tipolojilerini tanımlamak, stalklama davranışını yönetebilmek için etkili tedavi stratejileri oluşturma yönündeki daha büyük hedefe doğru atılan ilk adımdır (Racine ve Billick, 2014). Stalklama literatürü daha güçlü hale geldikçe ve takipçi türleri daha net bir şekilde tanımlandıkça, takipçi tipolojilerinin idaresi ve tedavisini inceleyen bilinçli çalışmaların bunu takip etmesi muhtemeldir.

Kaynakça

- “About GAP, The Group for the Advancement of Psychiatry” (2023, 24 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.ourgap.org/about-gap>
- Bruni, F. (1998, 22 Kasım). Behind the jokes, a life of pain and delusion; For Letterman stalker, mental illness was family curse and scarring legacy. *The New York Times*, 45. <https://www.nytimes.com/1998/11/22/nyregion/behind-jokes-life-pain-delusion-for-letterman-stalker-mental-illness-was-family.html>
- Canter, D.V. ve Ioannou, M. (2004). A multivariate model of stalking behaviours. *Behaviormetrika*, 31, 113–130.
- “Case Study: Tatiana Tarasoff – A Duty to Warn”. (2023, 22 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.practicalbioethics.org/professional-education-and-clinical-ethics/patient-physician-relationship/case-study-tatiana-tarasoff-a-duty-to-warn/>
- Catalano, S. (2012). *Stalking victims in the United States – Revised* (NCJ 224527). U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics.
- Cipriani G, Logi C. ve Di Fiorino A. (2012). A romantic delusion: deClerambault’s syndrome in dementia. *Geriatr Gerontol Int*, 2012, 12, 383–387.
- Coleman, F. L. (1997). Stalking behavior and the cycle of domestic violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 12(3), 420-432. doi:10.1177/088626097012003007
- Davis, J. A. (2001). *Stalking crimes and victim protection: Prevention, intervention, threat assesment and casa management*. Florida: CRC Press.
- de Becker, G. (1997). *The gift of fear: Survival signals that protect us from violence*. New

- York: Little, Brown and Company.
- Dietz, N. A. (2003). *Gender and violence: Women's responses to being stalked*. Doctoral thesis. The Florida State University: USA
- Dunn, J. L. (2002). *Courting disaster: Intimate stalking, culture, and criminal justice*. New York: Aldine de Gruyter.
- Duman, N., Öçalan, H. İ. ve Çoban, İ. (2023). Partner ısrarlı takibi veya stalklama: Mağdur ve saldırgan karakteristikleri ve stalklama taktikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 7(13), ss. 33-42.
- Geberth, V. J. (1992). Stalkers. *Law and Order*, 40(10), October, 138–143.
- Gürgezöglü, E. (2010). *Takip/izlemeye ilişkin algının incelenmesi ve mağdur olan/ olmayanların kaygı düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul. ss. 9-10.
- Harmon, R. B., Rosner, R. ve Owens, H. (1995). Obsessional harassment and erotomania in a criminal court population. *J Forensic Sci*, 40, 188–96.
- Harmon, R. B., Rosner, R. ve Owens, H. (1998). Sex and violence in a forensic population of obsessional harassers. *Psychology, Public Policy, And Law*, 4(1-2), 236-249. doi:10.1037/1076-8971.4.1-2.236
- “Her yerden engelli sevgilinin banka hesabından 10 kuruşluk transferler ile derdini dökmesi”. (2023, 16 Ağustos). Erişim adresi: <https://blogaraci.com/her-yerden-engelli-sevgilinin-banka-hesabından-10-kurusluk-transferler-ile-derdini-dokmesi>
- “Jodie Foster, John Hinckley, and the Ronald Reagan assassination attempt”. (2021, 29 Kasım). Erişim adresi: <https://faroutmagazine.co.uk/jodie-foster-john-hinckley-ronald-reagan-assassination-attempt/>
- Kienlen, K. K., Birmingham, D. L., Solberg, K. B., Oregon, J. T. ve Meloy, J. R. (1997) A comparative study of psychotic and nonpsychotic stalking. *J Am Acad Psychiatry Law*, 25, 317–334.
- Kohn, M., Chase, J. ve McMahan, P. (2000). Prevalence and health consequences of stalking— Louisiana 1998-1999. *Journal of the American Medical Association*, 284(20), 25-88.
- “Letterman stalker Margaret Mary Ray dies”. (2023, 22 Ağustos). Erişim adresi: <https://www.washingtonpost.com/archive/local/1998/10/07/letterman-stalker-margaret-mary-ray-dies/09078fdf-d4b2-4106-9fdb-c61e3cf65618/>
- MacKenzie, R. (2006). The systematic assessment of stalkers: Can typology enhance management? DPsych thesis, Monash University.
- MacKenzie, R. D., Mullen, P. E., Ogloff, J. P., McEwan, T. E. ve James, D. V. (2008). Parental bonding and adult attachment styles in different types of stalker. *Journal of Forensic Sciences*, 53(6), 1443-1449.
- “Margaret Mary Ray: Inside David Letterman stalker”. (2020). Erişim adresi: <https://rare.us/people/margaret-mary-ray>
- McEwan, T. E. (2021). *Stalking threat and risk assessment*. In J. R. Meloy & J. Hoffmann (Eds.), *International handbook of threat assessment* (pp. 210–234). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/med-psych/9780190940164.003.0011>
- Meloy, J. R. (1998). *The psychology of stalking: Clinical and forensic perspectives*. San Diego:Academic Press.
- Melton, H. (2000). Stalking: A review of the literature and direction for the future. *Criminal Justice Review*, 25, 246-62.
- Mullen, P. E., Pathé, M., Purcell, R. ve Stuart, G. W. (1999). Study of stalkers. *The*

- American Journal of Psychiatry*, 156(8), 1244-9.
- Mullen, P. E., Pathé, M. ve Purcell, R. (2009). *Stalkers and their victims.*, 2nd ed. New York, NY, US: Cambridge University Press.
- Nicastro, A. M., Cousins, A.V. ve Spitzberg, B. H. (2000). The tactical face of stalking. *Journal of Criminal Justice*, 28, 69-82.
- “Oyuncu Jodie Foster’ı etkilemek için başkan Reagan’a suikast düzenleyen adamın hikayesi”. (2022, 21 Mart). Erişim adresi: <https://onedio.com/haber/oyuncu-jodie-foster-i-etkilemek-icin-baskan-reagan-a-suikast-duzenleyen-adamin-hikayesi-1036602>
- Pinals, D. A. (2007). *Stalking: Psychiatric perspectives and practical applications*. New York: Oxford University Press.
- Racine, C. ve Billick, S. (2014), Classification systems for stalking behavior. *J Forensic Sci*, 59, 250-254. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.12262>
- Rosenfeld, B. (2000). Assessment and treatment of obsessional harassment. *Aggression and Violent Behavior*, 5(6), 529-549. doi:10.1016/S1359-1789(98)00039-1
- Rosenfeld, B. (2004). Violence risk factors in stalking and obsessional harassment: A review and preliminary meta-analysis. *Criminal Justice and Behavior*, 31(1), 9-36. doi:10.1177/0093854803259241
- Schlesinger, L. B. (2002). Stalking, homicide, and catathymic process: A case study. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 46(1), 64-74. doi:10.1177/0306624X02461005
- Spitzberg, B. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma, Violence, & Abuse*, 3, 261-288.
- Spitzberg, B., & Cupach, W. (2007). The state of the art stalking: Taking stock of the emerging literature. *Aggression and Violent Behavior*, 12, 64-86.
- “Tarasoff vakası”. (2020, 21 Aralık). Erişim adresi: <https://psikoofis.com/icerik/tarasoff-vakasi>
- Tjaden, P., & Thoennes, N. (1998). *Stalking in America: Findings from the national violence against women survey* (NCJ 169592). Washington, DC: National Institute of Justice Centers for Disease Control and Prevention.
- Tjaden, P. ve Thoennes, N. (2000). The role of stalking in domestic violence crime reports generated by the Colorado Springs Police Department. *Violence and Victims*, 15(4), 427-441.
- Turner, Z. (2020). *Stalking and attachment theory: Causes and management*. Doctoral Thesis. The City University of New York: USA.
- “When death came to town: How Aberdeen killer Arthur Jackson tried to murder Hollywood actress Theresa Saldana”. (2022, 15 Mart). Erişim adresi: <https://www.pressandjournal.co.uk/fp/past-times/4052540/arthur-jackson-aberdeen/>
- Winslade, W. J. (1981). *Psychotherapeutic discretion and judicial decision: A case of enigmatic justice*. içinde S. F. Spicker, J. M. Healey, Jr., & H. T. Englehardt, Jr. (Eds.), *The law-medicine relation: A philosophical exploration* (ss. 139-157). Boston: D. Reidel.
- Wright, J. A., Burgess, A. G., Burgess, A. W., Laszlo, A. T., McCrary, G. O. ve Douglas, J. E. (1996). A typology of interpersonal stalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 11(4), 487-502.
- Zona, M. A., Sharma, K. K. ve Lane, J. (1993). A comparative study of erotomanic and obsessional subjects in a forensic sample. *J Forensic Sci*, 38, 894-903.